

Кушнір І. П., к.ю.н.,
Національна академія Державної прикордонної
служби України ім. Б. Хмельницького, м. Хмельницький

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДОМЧОЇ НОРМОТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ) як правоохоронний орган спеціального призначення належить до системи органів державної влади, їй притаманні всі ознаки державного органу, у тому числі й чітка нормативна регламентація діяльності [1, с. 198], що досягається, у тому числі деталізацією норм законів у підзаконних нормативно-правових актах прийнятими посадовими особами ДПСУ з урахуванням потреб відомства. Посадові особи державних органів наділені владними повноваженнями і спеціальними засобами для здійснення своїх функціональних повноважень. Це обумовлює застосування такого режиму регулювання їх діяльності, за якого суб'єкту діяльності дозволяється лише те, що прямо зазначено в законі. Таке положення забезпечує правовий порядок в Україні і передбачено Конституцією України [2, ч. 2 ст. 19]. У зв'язку з цим, необхідно розглянути та визначити правові засади закріплення повноважень посадових осіб ДПСУ щодо здійснення нормотворчої діяльності.

Основним статутним законом діяльності ДПСУ є Закон України «Про Державну прикордонну службу України», який визначає її правові основи організації та діяльності, загальну структуру, чисельність, функції та повноваження. При цьому згаданий вище Закон не містить прямої вказівки на повноваження із прийняття відомчих (підзаконних) нормативно-правових актів. Проте у ч. 7 ст. 3, п. 15 ст. 19, п. 2 ст. 20 цього закону [3] вказується на прийняття за певних умов рішень посадовими особами ДПСУ [4, с. 63], які передбачають нормативно-правового закріплення.

Закон України «Про державний кордон України» закріплює, що «розпорядження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону України з питань додержання режимів на державному кордоні, видані в межах його компетенції, є обов'язковими для державних органів» з питань координації діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні державного кордону України або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску через державний кордон України [5, ст. 27-1].

В Законі України «Про прикордонний контроль» можна виокремити

норми що вказують на нормотворчі повноваження:

— наказом начальника органу охорони державного кордону, погодженим з представником Державної фіскальної служби України та керівником підприємства, на території якого розміщено пункт пропуску через державний кордон встановлюється режим у пунктах пропуску через державний кордон [6, ч. 19, ст. 1];

— посадові особи ДПСУ (начальник підрозділу охорони державного кордону) можуть приймати рішення про спрощення прикордонного контролю [6, ч.1, ч. 4, ст. 11].

Положення про орган охорони державного кордону ДПСУ наділяє начальника органу охорони державного кордону повноваженнями видавати накази про встановлення режиму в пунктах пропуску через державний кордон України, встановлення додаткових режимних правила у приміщеннях і місцях, де здійснюється прикордонний контроль, а також інші обмеження для запобігання незаконному перетинанню державного кордону в пунктах пропуску через державний кордон України, запровадження додаткових тимчасових обмежень у контрольованих прикордонних районах з метою забезпечення недоторканості державного кордону України, дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму, протидії незаконній міграції, запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, збереження природних ресурсів, додержання правил промислової та іншої діяльності, охорони довкілля [7, пп. 2 п. 10]. Такі правила і обмеження стосуються представників контрольних та взаємодіючих органів, керівників підприємств, установ в пунктах пропуску через державний кордон і на території контрольованого прикордонного району, а також осіб, що перетинають державний кордон, постійно або тимчасово перебувають в контрольованому прикордонному районі. Тобто, такі правила та обмеження підлягають багаторазовому застосуванню до невизначене коло осіб, що обумовлює їх нормативне закріплення.

Отже, в законах немає чіткої норми, яка б уповноважувала посадових осіб ДПСУ на здійснення нормотворчої діяльності, лише передбачається прийняття рішень яким властива нормативність. Такі повноваження закріплені в Положенні про орган охорони державного кордону ДПСУ, затверджене наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України.

Література

1. Гіда Є. О. Теорія держави і права / Є. О. Гіда. – К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2011. – 576 с.
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня

2003 р. // Відомості Верховної Ради України – 2003. – № 27. – Ст. 208.

4. Царенко О. М. Відомча нормотворчість Державної прикордонної служби України: питання удосконалення / О. М. Царенко // Європейські перспективи. – 2015. – № 3. – С. 63-68.

5. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – Ст. 5.

6. Про прикордонний контроль: Закон України від 5 листопада 2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 6. – Ст. 46.

7. Положення про орган охорони державного кордону Державної прикордонної служби України: наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 15 лютого 2005 р. № 116 // Офіційний вісник України – 2005. – № 11 – С. 27.

УДК 59.9:34(043.2)

Макеєва О.М., к.ю.н.,
Навчально-науковий Юридичний інститут
Главінська Е.С., студентка,
Навчально-науковий Гуманітарний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПСИХОЛОГІЧНА ТЕОРІЯ ПРАВА Л. ПЕТРАЖИЦЬКОГО: ОСНОВНІ ПОГЛЯДИ ТА ІДЕЇ

Право завжди було невід'ємною частиною життя суспільства, своєрідним способом взаємодії між людьми. Цей феномен є дуже важливим і не менш складним для вивчення, людину завжди цікавило походження, а також причини певних правових закономірностей, які тягнули за собою відповідні наслідки. Юриспруденція, як наука, виникла на основі аналізу багатьох теорій розуміння права, кожна з яких є досить цікавою і заслуговує детального розгляду та вивчення. Однією з досить неординарних і захоплюючих є психологічна теорія права, запропонована Л. Й. Петражицьким, відомим правознавцем, соціологом та філософом. Незвичність погляду й незначна кількість досліджень цієї концепції зумовлює актуальність вибраної теми.

На думку О. Мережка, що ще до появи фундаментальних робіт професора Л. Петражицького в європейській науці права періодично з'являлися праці, що обґрунтовували право як психологічне явища. Однак лише Л. Петражицькому вдалося сформулювати чітко й адекватне наукове визначення права, створити методологію психологічної школи права і збудувати відповідну систему права. Разом з тим ті праці в європейській науці права, які можна віднести до психологічної школи права, і які з'явилися після теорії Л. Петражицького, так чи інакше несуть на собі відбиток впливу цієї теорії, навіть якщо провадять із нею полеміку